

**POLSKIE FORUM OSÓB NIEPE NOSPRAWNYCH
ZESPÓ EWALUACJI I MONITORINGU**

**Kampania informacyjna na rzecz sprawiedliwego udziału
środowisk osób niepełnosprawnych w absorpcji funduszy strukturalnych**
**Wnioski i rekomendacje opracowane na podstawie dyskusji
przeprowadzonej w toku 6 spotkań regionalnych
(listopad - grudzień 2009)**

**Polskie Forum
Osób Niepełnosprawnych**

Warszawa, grudzień 2009

Wstęp

Środki pochodzące z EFS mają wielkie znaczenie dla poprawy społecznej sytuacji osób niepełnosprawnych w Polsce. Ważne jest, by środowiska osób niepełnosprawnych mogły korzystać z nich w sprawiedliwym stopniu, a także by środki te zostały „skonsumowane” przez projekty, które tworzyć będą rzeczywiste przesłanki dla aktywnej integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Dzięki uzyskanemu z Państwowego Funduszu Osób Niepełnosprawnych finansowaniu, Polskie Forum Osób Niepełnosprawnych (PFON) realizuje akcję monitoringu społecznego, której celem jest zbieranie oraz analizowanie ilościowych i jakościowych informacji dotyczących wykorzystywania środków publicznych dla potrzeb środowisk osób niepełnosprawnych w ramach Priorytetu VI i VII PO KL (tj. komponentu regionalnego PO KL). Prowadzona akcja, poza działaniami monitoringowymi, obejmuje także prowadzenie kampanii informacyjno-promocyjnej adresowanej do wszystkich instytucji odpowiedzialnych za wykorzystanie środków unijnych, aby podejmowały one niezbędne decyzje i przedsięwzięcia zwiększające stopień wykorzystania środków unijnych na projekty służące integracji i aktywizacji osób niepełnosprawnych.

W efekcie prowadzonych działań monitoringowych opublikowano w 2009 roku trzy raporty. Pierwszy z nich (czerwiec 2009) monitorował projekty, które zostały zrealizowane w konkursach ogłoszonych w ramach Poddziałania 6.1.1 oraz 7.2.1 w dwóch pierwszych latach (2007 - 2008) wdrażania PO KL. W drugim z raportów (listopad 2009) publikowane wyniki monitoringu przedstawia dane o projektach zrealizowanych w konkursach rozstrzygniętych w okresie styczeń 2007 - sierpień 2009. Raport nr 3/2009 zawiera pełne dane o projektach zrealizowanych w konkursach rozstrzygniętych w okresie styczeń 2007 - grudzień 2009, a ponadto dane o projektach systemowych adresowanych do środowisk osób niepełnosprawnych realizowanych w latach 2008 - 2009 w ramach Poddziałania 7.1.1 oraz 7.1.2.

Raport nr 3/2009 podsumowuje dotychczasowe działania prowadzone w ramach podjętej przez Zespół Ewaluacji i Monitoringu PFON akcji. Przygotowane raporty trafiły do Instytucji Zarządzającej PO KL, do 17 Instytucji Pośredniczących PO KL, do 15 Instytucji Wdrażających PO KL, do Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, do Biura i 16 wojewódzkich oddziałów PFRON, do 16 Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej, do 100 ogniw wdrożeniowych PO KL w administracji samorządowej (OPS, PCPR) oraz do 100 organizacji pozarządowych, które aktywnie aplikują w konkursach ogłoszonych w ramach Poddziałania 6.1.1 i 7.2.1.

Ważnym elementem prowadzonej przez PFON kampanii informacyjnej na rzecz sprawiedliwego udziału w środowiskach osób niepełnosprawnych w absorpcji funduszy strukturalnych było także zorganizowanie debaty publicznej poświęconej wynikom monitoringu. Debatę przeprowadzono w IV kwartale 2009 r. w toku specjalnych konferencji w sześciu województwach (Warszawa, Kraków, Katowice, Gdańsk, Poznań, Lublin). Prezentowane opracowanie przedstawia zgłoszone w toku konferencji wnioski i opracowane na ich podstawie rekomendacje.

1. Wnioski i rekomendacje dotyczące założeń programowych PO KL

- W podziale środków alokowanych w wyniku konkursów z Poddziałaniami 6.1.1 oraz 7.2.1 powinna odzwierciedlać się proporcja osób niepełnosprawnych w całej populacji (Kraków);

Rekomendacja:

Należy podjąć działania zwiększające udział środowisk osób niepełnosprawnych w korzystaniu ze środków z EFS.

- Będem by o, że w PO KL nie wyodrębniono osobnego Działania adresowanego do środowiska osób niepełnosprawnych (ON), którym zajęłyby się wyspecjalizowana kadra (Katowice);

Rekomendacja:

Należy podjąć działania zwiększające zaangażowanie instytucji wdrażających PO KL w skuteczne wykorzystywanie środków z EFS dla rozwiązywania problemów integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

- Nieporozumieniem są wskaźniki przyjmowane dla realizacji Działan PO KL. Narzucone są wskaźniki, które powodują, że projektami obejmuje się tak małą liczbę osób niepełnosprawnych. W przypadku Działania 6.1 przyjęto wskaźnik: liczba osób, które zakończyły udział w projektach realizowanych w ramach Działania (ogółem / kobiety / mężczyźni), w tym pomiędzy innymi kategoriami znalazła się: liczba osób niepełnosprawnych (ogółem / kobiety / mężczyźni). Konkretnie wartości dla tych wskaźników wyznaczone są w województwach i bywa, że w przypadku osób niepełnosprawnych są to ułamki procenta. W przypadku Działania 7.2 nie ma żadnego wskaźnika, który monitorowałby dostęp osób niepełnosprawnych do projektów z zakresu integracji społecznej; wiodącym wskaźnikiem jest liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w projekcie (Gdańsk);

Rekomendacja:

Należy opracować i wdrożyć do stosowania przez IW dodatkowe wskaźniki monitorujące udział środowisk osób niepełnosprawnych w korzystaniu ze środków z EFS.

- Przyjęte wskaźniki dyskryminują organizacje pozarządowe w ich dostępie do finansowania projektów. Przechodzą przede wszystkim projekty, które oferują bardzo wysoką liczbę uczestników projektu i dobrze wpisują się na wskaźnik "liczba osób, które zakończyły udział w projekcie". Najwyższe liczby uczestników deklarują firmy szkoleniowe; lokalne organizacje pozarządowe, których działania i projekty mają charakter środowiskowy, takich wskaźników zaproponować nie mogą (Katowice);
- Projekty systemowe w ramach Poddziałania 6.1.3 dotyczyć mogą wyłącznie zarejestrowanych osób i nie mogą wyjść poza te ramy, a co z pozostałymi osobami niepełnosprawnymi? Należy rozszerzyć docelową grupę ON uprawnionych do uczestnictwa w projektach w ramach tego Poddziałania (Katowice);

Rekomendacja:

Należy zlikwidować bariery ograniczające możliwość wykorzystywania projektów systemowych dla skutecznego rozwiązywania problemów integracji osób niepełnosprawnych.

- Projekty systemowe przynoszą zbyt mało dobrych rezultatów dla środowiska ON. Realizowane przez OPS-y i PCPR-y mają niską jakość, małą efektywność, pomimo że są to duże projekty z rozbudowaną kadrami. Projekty te często wchodzą w kompetencje PUP-ów. "Systemówki" są silnie zestandaryzowane, nie wychodzą (i nie mogą wychodzić) poza ustawowe zadania. Projekty te nie mogą więc spełniać postulatu "kompleksowego oddziaływania", pozwalającego skutecznie rozwiązywać problemy integracji społecznej ON (np. nie mają możliwości podejmowania działań skierowanych do pracodawców), (Katowice);

- W ocenach ekspertów preferowane są projekty, które mają bardzo szeroko określone grupy docelowe (bezrobotni, bierni zawodowo, wykluczeni), ponieważ taki jest kształt PO KL. Te projekty są dla wszystkich i dla nikogo (Poznań);

Rekomendacja:

Należy dostosować tematykę ogłoszonych konkursów do potrzeb rozwiązywania żywotnych problemów konkretnych grup docelowych.

- Należy próbować wykonać na opinie Departamentu EFS w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego przygotowującego wytyczne do planów działania na kolejne lata (Poznań);

Rekomendacja:

PFON powinien utrzymywać stały i regularny kontakt z Instytucją Zarządzającą PO KL.

- Należy próbować wykonać na zmiany w Szczegółowym Opisie Priorytetów PO KL, by doprecyzować kwestię tematycznych konkursów oraz kwestię beneficjentów ostatecznych w ogłoszonych konkursach (dotyczy osób niepełnosprawnych) (Poznań, Warszawa);

Rekomendacja:

PFON powinien podjąć rozmowy z Instytucją Zarządzającą PO KL w sprawie osobnych konkursów poświęconych integracji społeczno - zawodowej osób niepełnosprawnych.

- Wskaźniki realizacji Działania przyczyniają się do "powierzchnowego", krótkofalowego charakteru projektów. W świetle wymaganych wskaźników ważne jest uczestnictwo w projektach, a nie zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Wskaźniki nie tworzą dobrego klimatu (także wśród oceniających projekty ekspertów) do przygotowywania i wdrażania kompleksowych projektów skutecznie rozwiązujących problem integracji zawodowej Osób niepełnosprawnych (Lublin);
- Powinno być mniej konkursów lecz z większą pulą środków, co dałoby szansę większej liczbie podmiotów. Podmioty "dobre" w pisaniu wniosków startują w kolejnych konkursach i ponownie dostają dofinansowanie (Warszawa);

Rekomendacja:

Należy zwiększyć pulę środków alokowanych na konkursy (dot. Priorytetów VI i VII)

- Sposób wdrażania PO KL (przyjęty sposób alokacji) powoduje wielkie marnotrawstwo czasu i energii społecznej. Zdecydowanie większe alokacje służyłyby szybszemu wykorzystaniu środków unijnych i szybszemu rozwiązywaniu problemów społecznych (Warszawa);
- Należy podzielić alokacje i wydzielić pulę środków dla osób niepełnosprawnych (Warszawa);
- Prosty półroczny projekt szkoleniowy i kompleksowy, wieloletni projekt adresowany do specyficznej grupy osób niepełnosprawnych muszą zostać zapisane na tym samym formularzu, przy użyciu takiej samej ilości stron. Należy oby różnicować formularze lub dopuścić możliwość dołączania załączników (Warszawa);

Rekomendacja: Należy zapewnić możliwość szczegółowego przedstawienia koncepcji projektowej w ramach stosowanego formularza wniosku projektowego.

2. Wnioski i rekomendacje dotyczące potencjału i aktywności organizacji pozarządowych

- Ważne jest, aby podejmować różnorodne kroki służące mobilizacji organizacji pozarządowych do składania wniosków poświęconych integracji społecznej i zawodowej ON. W województwie warmińsko - mazurskim urząd marszałkowski razem z sejmikiem ds. osób niepełnosprawnych prowadzą akcje spotkań z powiatowymi społecznymi radami ds. osób niepełnosprawnych, w trakcie których nagłośniono możliwości pozyskiwania środków unijnych i wskazywano na to, co i jak przygotowywać wnioski (Gdańsk);;

Rekomendacja: Należy stale prowadzić kampanię mobilizującą lokalne organizacje pozarządowe działające na rzecz integracji osób niepełnosprawnych do składania projektów w ramach PO KL.

- Problemem organizacji pozarządowych na poziomie lokalnym (warmińsko - mazurskie) jest to, że nie mają stałej kadry etatowej, zaś kadra wolontariacka nie ma czasu na udział w szkoleniach i poszukiwanie pomocy przy pisaniu wniosków. Urząd Marszałkowski organizuje bardzo wiele szkoleń. Z oferowanej pomocy szkoleniowej są jednak w stanie skorzystać głównie firmy. Ze szkoleń tych korzysta także kadra OPS - ów (Gdańsk). Niestety, nie – ludzie z organizacji pozarządowych;

Rekomendacja: Należy opracować i wdrożyć program budowy trwałego potencjału organizacyjnego organizacji pozarządowych, traktując to jako niezbędny warunek do prowadzenia przez państwo efektywnej polityki społecznej wobec środowisk osób niepełnosprawnych.

- Brak etatowej kadry w lokalnych organizacjach to wyraz ich fatalnej kondycji finansowej. Nic tu nie pomogą tzw. 1% z podatków dochodowych od osób fizycznych. Te pieniądze idą do znanych organizacji, mających dostęp do mediów. Po drugie na subkonta, jako środki na leczenie konkretnych dzieci, o wykorzystaniu których chcą decydować rodzice tych dzieci. A przecież są to środki publiczne. Dlatego ustawowo powinno zapewnić się, by wpływy z tzw. 1% trafiały do organizacji lokalnych (zagospodarowywane były w ramach powiatu) (Gdańsk);
- Filozofia finansowania (wyznawana przez oceniających projekty ekspertów) projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe degraduje te organizacje i tworzy warunki dla "marnej" jakości ich pracy. W składanych przez organizacje pozarządowe projektach nie się w dół zaplanowane na rynkowym poziomie wynagrodzenia psychologów, doradców zawodowych, asystentów, trenerów. Organizacje pozarządowe nie są w stanie pozyskać dobrych specjalistów. Dlaczego ma miejsce taka dowolność (sprawiająca niejednokrotnie wrażenie braku kompetencji) ekspertów w ocenie zaplanowanych wydatków. Kiedy Ministerstwo opracuje "stawki" (zróżnicowane regionalnie) dla usług związanych z poszczególnymi formami wsparcia. Opracowanie takich cenników postulowano jeszcze w poprzednim okresie programowania (Gdańsk);
- Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych są niedostatecznie aktywne w składaniu projektów (Katowice);
- Organizacje pozarządowe, by móc realizować swoją misję, w tym także projekty unijne, muszą dysponować elementarną bazą i wyposażeniem. Nikt o tym nie myśli. Lokalne organizacje pozarządowe działają często w realiach biedy i osamotnienia w zmaganiu się z elementarnymi warunkami istnienia. Jednocześnie pozycje umieszczane w budżetach projektów dotyczące budowy i wzmocnienia bazy i zaplecza są "obcinane" przez ekspertów (Katowice);

- Rozliczanie projektów unijnych i uzyskiwanie kolejnych transz - jak pokazuje to dotychczasowe doświadczenie - potrafi się bardzo opóźnić stawiając osoby i instytucje realizujące projekt w bardzo trudnej sytuacji. Organizacje pozarządowe obawiają się podejmować takie ryzyko (Katowice);
- Organizacje pozarządowe nie czują się bezpiecznie, bo na początku każdego roku "nie mają z czego żyć". Nawet jeśli podpisają umowę wieloletnią to na początku nie mają środków, nie wiedzą też ile ich otrzymają. Wówczas z organizacji odchodzą specjaliści bo muszą zarabiać. Tymczasem trudno zawiesić terapię na kilka miesięcy (Kraków);
- Przygotowana w poprzednim okresie programowania do pisania wniosków kadra NGO odpływa do firm komercyjnych w poszukiwaniu zarobku. Jest to problem nie tylko dla organizacji pozarządowych, ale i dla administracji rządowej i pozarządowej ponieważ organizacje pozarządowe stanowią "trzon" podmiotów, które zajmują się problemami integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych i są w stanie te problemy skutecznie podejmować i rozwiązywać (Poznań, Warszawa);

Rekomendacja:

Należy pilnie odbudować zniszczony przez ostatnie 3 lata potencjał zdolności do absorpcji środków unijnych organizacji pozarządowych.

- W województwie wielkopolskim występuje obecnie bardzo mała liczba organizacji aktywnie ubiegających się o fundusze unijne. Ta liczba nadal spada. Powodem jest fakt, że w pierwszych konkursach preferowane były projekty składane przez firmy. Projekty organizacji pozarządowych odpadały w konkursach, pomimo że otrzymywały bardzo dużo punktów (Poznań);
- Tzw. równe traktowanie podmiotów w trakcie dokonywania oceny formalnej (i nie dopuszczanie wniosków do oceny merytorycznej) ma de facto charakter dyskryminacyjny. Jest bowiem większe ryzyko popełnienia drobnego formalnego uchybienia przez organizację pozarządową, której wnioski przygotowywane są przez wolontariuszy, aniżeli przez profesjonalną firmę konsultingową dysponującą opłaceną, wyspecjalizowaną, zajmującą się tylko opracowywaniem i składaniem wniosków kadrami oraz zespołami prawników (Poznań);

Rekomendacja:

Należy w stosowanych procedurach wdrażania PO KL uwzględniać trudne warunki funkcjonowania organizacji pozarządowych.

- Niezbędne jest rozpoczęcie procesu odbudowywania potencjału wdrożeniowego organizacji pozarządowych poprzez szkolenia z zakresu pisania wniosków (Poznań);
- Przyjęty system alokacji, który powoduje, że środki przeznaczone na konkursy są obecnie niewystarczające (ponieważ zaplanowano, że rozłożone zostaną równomiernie na cały okres programowania) doprowadzi do tego, że w kolejnych latach o dofinansowanie będą ubiegać się głównie firmy oraz najsilniejsze i najbogatsze organizacje pozarządowe. Potencjał słabszych, lokalnych i regionalnych organizacji został zniszczony (Poznań);
- Organizacje pozarządowe powinny uzyskać pomoc w przygotowywaniu wniosków, tak by mogły spełnić one stawiane wymogi merytoryczne. Potrzebne jest dzisiaj wsparcie zewnętrzne, ktoś z zewnątrz, kto sprawdzi wniosek, czy są w nim wszystkie niezbędne informacje. Firmy konsultingowe za taką usługę oczekują wysokiego wynagrodzenia, na które nie stać organizacji pozarządowych. Można by zorganizować wzajemne wspieranie się organizacji - rola PFON (Poznań, Katowice);

Rekomendacja:

PFON powinien podjąć zadanie dostarczenia do lokalnych organizacji pozarządowych kompetencji z zakresy opracowywania projektów, jak i niezbędnego doradztwo i konsultacji z tego zakresu.

- Ważną rolę w odbudowie potencjału wdrożeniowego organizacji pozarządowych zajmujących się integracją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych powinny odegrać Regionalne Ośrodki Szkolenia EFS. Obecnie gdy dociera do organizacji pozarządowych informacja o szkoleniu to zwykle okazuje się, że już nie mam miejsc. A jeśli organizacja występuje z prośbą o szkolenie - to ROSZEFS tłumaczy, że nie ma już środków (Lublin, Gdańsk);
- PFON poprzez inicjowanie projektów w ramach programów międzynarodowych powinien umożliwiać organizacjom sięganie po fundusze z Brukseli (Lublin);
- Organizacje pozarządowe oczekują na możliwość przeszkolenia swoich kadr w sztuce pisania wniosków PO KL (Warszawa);
- Nawet duże organizacje pozarządowe, które zrealizowały w poprzednim okresie programowania wiele projektów z zakresu integracji społecznej osób niepełnosprawnych, "wypadły" z procesu absorpcji w ostatnim okresie. Odrzucane są wnioski na skutek arbitralnych i nieprofesjonalnych decyzji asesora. Inna sprawa to wielomiesięczne oczekiwanie na decyzję o rozstrzygnięciu konkursów - którą z organizacji stać aby przez ten czas utrzymywać kadrę? (Warszawa);

3. Wnioski i rekomendacje dotyczące postawy administracji samorządowej i partnerstwa lokalnego

- Istnieje potrzeba przemyślenia roli partnerstw lokalnych. Obecnie nierzadko bywa tak, że zamiast wspó pracować i w ramach tej wspó pracy uzupe niać się wzajemnie ma miejsce konkurowanie i podbieranie sobie beneficjentów ostatecznych (Gdańsk);

Rekomendacja:

Należy podjąć wielokierunkowe dzia ania rozwijające partnerstwa lokalne przy realizacji projektów w ramach PO KL

- Powiatowe Urzędy Pracy powinny w większym stopniu wspó pracować z organizacjami pozarządowymi w realizacji projektów systemowych (partnerstwo, podzlecenie) (Gdańsk);
- Powinno być więcej projektów systemowych realizowanych w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi. Ma o jest takich projektów z uwagi na skomplikowaną procedurę zawierania partnerstwa. ROSzEFS - y, które mają za zadanie inicjowanie partnerstw nie odgrywają tu oczekiwanej od nich roli (Katowice);
- Firmy próbują wykorzystywać organizacje pozarządowe dla wasnych celów marketingowych. Występują z ofertą partnerstw, lecz nie chodzi w tym o rzeczywiste wsparcie dla dzia ań przynoszących korzyść osobom niepe nosprawnym a "pozór", który ma zbudować pozytywny obraz firmy i u atwić uzyskanie dofinansowania z EFS (Kraków);
- Interesująca wspó praca realizowana przez PUP z organizacjami pozarządowymi dzia ającymi na obszarze integracji zawodowej i spo ecznej ON wydaje się być możliwa w ramach Poddzia ania 6.1.3 (w partnerstwie lub jako z podwykonawcą) Jest to szansa zw aszcza dla ma ych organizacji. Ale wymaga to zmiany postawy ze strony PUP. Obecnie nie mają one zaufania do lokalnych organizacji pozarządowych, obawiają się problemów z rozliczeniami finansowymi. PUP sądzą, że projekty realizowane we wspó pracy z NGO przyniosą im więcej k opotów niż u atwień (Katowice);
- Prawda jest taka, że jednostki samorządu terytorialnego (MOPR, OPS, PCPR) są także bardzo s abo przygotowane do kwalifikowanego pisania i wdrażania wniosków. Z ich kadrą przygotowaną w poprzednim okresie przygotowania wniosków sta o się to samo, co z kadrą z organizacji pozarządowych - odesz a do komercji (Poznań);

Rekomendacja:

Należy wzmocnić potencja wdrożeniowy uprawnionych do aplikowania o środki PO KL jednostek samorządu terytorialnego.

- Bywa tak, że projekty są sk adane przez firmy, które mają za partnerów organizacje pozarządowe zajmujące się osobami niepe nosprawnymi. Powinno być odwrotnie, to organizacje pozarządowe powinny być wiodące w takich partnerstwach (Poznań);

Rekomendacja:

Organizacje pozarządowe zawiązujące partnerstwa dla realizacji projektów nie powinny godzić się na przyjmowanie fasadowej roli.

- Jednostki samorządowe na poziomie lokalnym niechętnie wchodzą w partnerstwa nawet ze sobą. Są takie, które w ogóle boją się środków unijnych, ich rozliczenia itd. Tymczasem partnerstwo to dobre rozwiązanie, zw aszcza dla ma ych gmin. Móg by im pomagać profesjonalny koordynator zatrudniony z zewnątrz (Poznań);
- Trzeba prowadzić szeroką wymianę doświadczeń i nawiązywać wspó pracę pomiędzy organizacjami pozarządowymi pochodzącymi z różnych regionów, zw aszcza powiełać projekty, które się już powiod y (Lublin);

Rekomendacja:

PFON powinien zaangażować się w tworzenie platformy dla wymiany doświadczeń i dobrych praktyk.

4. Wnioski dotyczące pracy Instytucji Wdrażających

- Instytucje wdrażające prowadzą politykę preferowania wnioskodawców ze swego regionu. Bywa, że stoi to w sprzeczności z rozwiązywaniem problemów społecznych dotyczących integracji społeczno - zawodowej osób niepełnosprawnych.. Bardzo dobre projekty rozwiązujące te problemy, składane przez duże, ogólnopolskie organizacje pozarządowe są w niektórych regionach dyskryminowane, zaś dofinansowywać się potrafią tylko projekty, które zostały złożone przez "swoich" wnioskodawców (Warszawa);

Rekomendacja:

Należy wyeliminować z procesu wdrażania PO KL zjawiska, które ograniczają możliwość skutecznego rozwiązywania problemów aktywnej integracji społecznej osób niepełnosprawnych.

- Niektóre instytucje wdrażające odrzucają (nie dopuszczają do oceny merytorycznej) wniosków z powodu błędnych uchybień formalnych, które mogłyby zostać szybko usunięte. Te stosowane przez Instytucje Wdrożeniowe sztuczki (które redukcją im nakłady pracy związane z prowadzeniem konkursów) świetnie znają firmy piszące projekty. W ten sposób przemyślanym i dopracowanym merytorycznie projektom często nie daje się szans. IW tłumaczą, że nie mają wystarczająco dużo kadry, by prowadzić korespondencję z wnioskodawcami. W ten sposób marnuje się kilkumiesięczną pracę wolontariuszy z wielu organizacji pozarządowych. To tylko jeden z przykładów bezduszności i braku społecznej zaangażowania kadry administracyjnej obsługującej PO KL.

Rekomendacja:

Należy powszechnie umożliwić usuwanie przez wnioskodawców drobnych uchybień formalnych w złożonych wnioskach.

- W niektórych województwach bardzo długo czeka się na rozstrzygnięcie konkursu a potem na podpisanie umowy. Zapowiadane terminy są przesuwane (Poznań), a następnie czas przeznaczony na realizację jest skracany.

Rekomendacja:

Należy skrócić dopuszczalne terminy rozstrzygnięcia konkursów i podpisywania umów.

- Poważnym problemem niewydolnego funkcjonowania IW są zbyt wąskie zespoły obsługujące konkursy. Na jednego pracownika przypada nawet około 40 projektów. Rzeczywiste potrzeby kadrowe sprawnego funkcjonowania IW są zaspokojone w 25% (Poznań);

Rekomendacja:

Należy zwiększyć zatrudnienie w IW, tak by odczuwalnie poprawiło to obsługę wnioskodawców w procesie aplikowania w ramach PO KL.

- Zaangażowane w rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych organizacje pozarządowe powinny brać udział w pracach Podkomitetów Monitorujących, w tym na etapie tworzenia planów działania na kolejne lata. Wiedza ekspercka osób niepełnosprawnych i ich NGO's powinna być wykorzystywana. Dziś najaktywniejsi są tam beneficjenci komercyjni (Poznań);

Rekomendacja:

PFON powinien podjąć starania w sprawie swego uczestnictwa w pracach komitetów monitorujących.

- Instytucje wdrażające powinny zmienić formę nadzoru nad projektami organizacji pozarządowych ze ściśle formalnego na wspierającą, zwracającą uwagę na efekty i budowę możliwości kolejnego aplikowania (Poznań);

- Za ma o wiadomo o dobrych praktykach, jeśli chodzi o projekty adresowane do osób niepełnosprawnych. Takie dobre praktyki powinny być precyzyjnie opisywane i to powinna być ważna rola ewaluacji prowadzonych przez IW. Ważnym dorobkiem każdego regionu we wdrażaniu PO KL powinny być takie zapisy. Żeby to upowszechnić trzeba powołać do życia system zarządzania tą praktyczną wiedzą (Poznań);

Rekomendacja:

Należy stworzyć łatwo dostępną platformę (bazę) dobrych praktyk z zakresu integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

- Instytucja Wdrażająca odrzuciła odwołanie od oceny, ponieważ pod odwołaniem podpisał się inna osoba niż pod wnioskiem (mimo że uprawniona). Dla organizacji pozarządowych często nie jest możliwe by wszyscy członkowie Zarządu byli w każdej chwili dostępni. (Warszawa);
- U nas traktuje się wnioskodawcę, jako kogoś proszącego, wręcz żebraka, a nie jak ważnego partnera, który ma prawo wymagać ponieważ angażuje się w realizację polityki publicznej, w rozwiązywanie problemów społecznych (Warszawa);

5. Wnioski dotyczące selekcji wniosków wybieranych do dofinansowania

- Niepokojącą jest okoliczność, że dofinansowanie otrzymało wiele projektów, które zostały złożone przez tzw. firmy szkoleniowe, o których na obszarze rozwiązywania problemów integracji społecznej - zawodowej ON wcześniej nie wspomiano, które prawdopodobnie powstały tylko w celu pozyskiwania środków unijnych. W tym samym konkursach odpadały projekty składane przez działające od wielu lat wyspecjalizowane organizacje pozarządowe (Gdańsk);
- Wiedza ekspertów oceniających wnioski dotyczące osób niepełnosprawnych jest bardzo potoczna i stereotypowa, powinno się ją zatem szybko pogłębić (Gdańsk);

Rekomendacja:

Należy pilnie podnieść kompetencje asesorów z zakresu integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

- Warto by rozważyć celowość wprowadzenia kryterium strategicznego dla "sprawdzonych" organizacji pozarządowych reprezentujących ON oraz działających od lat w obszarze integracji zawodowej i społecznej ON, co pozwoliłoby im spokojnie rozwijać swoje zdolności do odpowiedzialnej absorpcji środków unijnych (Katowice);

Rekomendacja:

Należy powszechnie wprowadzić kryterium strategiczne dla "sprawdzonych" organizacji pozarządowych reprezentujących ON oraz działających od lat w obszarze integracji zawodowej i społecznej ON.

- Bywa, że wysoko punktowane projekty składane przez organizacje pozarządowe nie dostają finansowania ponieważ w Poddziałaniach 6.1.1. oraz 7.2.1 przegrywają z projektami składanymi przez OPS-y i PUP-y, które przecież mają możliwość składania projektów systemowych w ramach Poddziałania 6.1.3 oraz 7.1.1 (Katowice);
- Uzyskiwane uzasadnienia do ocen projektów poświęconych ON świadczą o całkowitym braku wiedzy wśród zatrudnionych w KOP ekspertów na temat problemów niepełnosprawności. Ekspertcy powinni być szkoleni w tej tematyce, w tym w trendach światowych, tak by ekspert był w stanie ocenić aktualną merytoryczną wartość projektu a nie tylko poprawność napisania wniosku (Kraków);
- O jakości pracy ekspertów niech świadczy ocena odrzucająca projekt z powodu niespełnienia kryterium równości płci w przypadku projektu zaadresowanego do młodzieży autystycznej. Ekspert nie miał zielonego pojęcia o tym, że autyzm w 75% przypadków dotyczy chłopców. Z podobnego powodu odrzucony został projekt, którego grupę docelową stanowiły organizacje pozarządowe, a temat - zwiększenia ich potencjału w zakresie prowadzenia polityki aktywnej integracji (Poznań, Warszawa);
- Występują ogromne różnice w ocenach ekspertów - jeden daje 8 punktów inny 38. Takie rozbieżności mogą świadczyć o braku kompetencji i niejasności celów strategicznych (Warszawa);
- Ekspertcy niezdolni do ocen merytorycznych oceniają zgodność słów we wniosku ze słowami w wytycznych. Może są to ludzie dobrej woli, ale przygotowani bardzo ogólnie. Im projekt ogólniejszy, tym łatwiej zmieścić się w wymaganej ilości słów. Są takie firmy, które potrafią napisać wniosek dla dowolnej grupy z dowolnego tematu nie znając się na nim merytorycznie i zawsze wygrywają, bo używają słów kluczowych, których oczekuje asesor. Projekty oryginalne, wymagające bardziej szczegółowych opisów, nie przystają do wymagań oraz oczekiwania typowego eksperta (Warszawa);
- Obecnie dokonywana przez ekspertów ocena merytoryczna jest de facto oceną formalną, dotyczącą zgodności treści wniosku z obowiązującymi wytycznymi. Dzisiaj od ekspertów nie wymaga się merytorycznej oceny wartości koncepcji i logiki projektu (Warszawa);

6. Wnioski dotyczące jakości wdrażanych projektów

- Projekty dotyczące integracji społecznej ON mają "doraźny" charakter, nie przyczyniają się do trwałej zmiany sytuacji ON. Nie tworzą rzeczywistych perspektyw zawodowych dla ON. Nie wiadomo co ma się stać z beneficjentami po zakończeniu projektu. Dlatego w Urzędzie marszałkowskim woj. warmińsko - mazurskiego postanowiono "postawić" na tworzenie Zakładów Aktywności Zawodowej w ramach ekonomii społecznej (Gdańsk);

Rekomendacja:

Należy wprowadzić rozwiązania preferujące wybór i wdrażanie kompleksowych projektów skutecznie rozwiązujących problemy społeczno zawodowej integracji osób niepełnosprawnych.

- Projekty powinny mieć bardziej kompleksowy charakter. Projekty typowo szkoleniowe nie mają większego sensu, gdy "zaktywizowanych" w trakcie projektu osób niepełnosprawnych nie ma kto zatrudnić. Projekty te winny być więc skoordynowane z lokalnym rynkiem pracy oraz rzeczywistym zainteresowaniem pracodawców zatrudnieniem przeszkolonych osób. Kompleksowy projekt powinien uwzględnić więc lokalne kampanie "pozyskiwania" pracodawców (Gdańsk);
- Każdy rodzaj niepełnosprawności ma swoje odrębne potrzeby i nie da się tych potrzeb połączyć w ogólne potrzeby osób niepełnosprawnych. Choć część potrzeb jest wspólna dla wszystkich kategorii niepełnosprawności często eksperci o tym nie wiedzą (Gdańsk);

Rekomendacja:

Należy zapewnić precyzyjne dostosowanie projektów do specyfiki poszczególnych rodzajów niepełnosprawności uczestników projektów.

- Nie ma diagnoz potrzeb środowisk osób niepełnosprawnych na poziomie gmin i powiatów co utrudnia dobre przygotowywanie celnych projektów (Gdańsk);

Rekomendacja:

Należy stworzyć platformę (bazę) opracowań diagnostycznych i teoretycznych służyć przygotowywaniu dobrej jakości projektów poświęconych integracji osób niepełnosprawnych.

- Należy promować kompleksowe podejście do rozwiązywania problemów społecznych; np. żeby pomóc dziecku niepełnosprawnemu trzeba objąć pomocą cała rodzinę (Gdańsk);
- Należy wprowadzić wymóg, by projekty, które są skierowane do szerokiego adresata (np. bezrobotni) zapewniały dostępność osobom niepełnosprawnym. Projekty o takim węższym charakterze nie biorą niestety pod uwagę kwestii barier architektonicznych czy innych uwarunkowań wynikających z rodzaju niepełnosprawności (np. potrzeba tłumacza migowego) (Katowice);

Rekomendacja:

Należy zapewnić, by w regionach przyjmowane do realizacji projekty zaspokajały rzeczywiście występujące potrzeby i oczekiwania środowisk osób niepełnosprawnych i trwale rozwiązywały ich żywotne problemy.

- W świetle ocen KOP można zauważyć, że promowane są projekty "innowacyjne" (zaskakujące oryginalnością pomysłu, choć nierzadko bez związku z potrzebami środowiska). Projekty służące kontynuacji dobrych i sprawdzonych, tradycyjnych form wsparcia są niżej oceniane (Kraków);
- Projekty adresowane do ON powinny trwale poprawiać sytuację środowiska, rozwojowe, wieloletnie, zaś często są to tylko jednorazowe akcje z których, po ich zakończeniu, nie pozostaje żaden istotny efekt (Kraków);

- Atutem beneficjentów z sektora pozarządowego jest realna znajomość problematyki i potrzeb osób niepełnosprawnych w danym regionie. Takich wniosków jest bardzo mało. Większość firm składa wnioski, które są sztamponowe (Poznań);
- Obserwuje się wielkie rozczarowanie projektami badawczymi. Są kosztowne, ale mają charakter akademicki, są "same dla siebie", nie wnoszą nic do praktyki działania, ani się nią nie zajmują. Jednocześnie brakuje porządnych diagnoz, ułatwiających choćby dobre przygotowywanie projektów, programów, planów działania. Problemem jest także to, że wyniki badań są źle upowszechniane, zaś zainteresowanie wynikami badań małe (Poznań);
- Najbardziej wartościowe są projekty skierowane do konkretnych grup. Praca z osobami długotrwale wykluczonymi jest zupełnie inna niż z osobami "niedawno" wykluczonymi. Nie można stosować jednego narzędzia do jednych i drugich. Podobnie jest z osobami niepełnosprawnymi. (Poznań);
- Będą to projekty wyłącznie szkoleniowe. Wyszkolić osoby niepełnosprawne to za mało - trzeba jeszcze zapewnić zatrudnienie, wspieranie w okresie zatrudnienia itd. Może w PUP-ach powinny powstać specjalne komórki, które sprawowałyby pieczę nad zatrudnionymi osobami niepełnosprawnymi (Poznań);
- Projekt szkoleniowy adresowany przykładowo do bezrobotnych powinien spełniać wymogi dostępności dla osób niepełnosprawnych. Nie powinno się finansować projektów, które w składanych wnioskach nie uwzględniają standardów potrzeb edukacyjnych osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności (Warszawa);